

1702

פרוטוקול מספר 24/ב'
סיטיבת הוועדה לענייני פנים
שהתקיימה ביום ג', כ"ז אייר תשי"ז - 28.5.1957
בשעה 08.30

משתתפים:

- י. ריפתין - היו"ר
- ד. הכהן
- י. ישעיהו
- ח. לנדאו
- ה.ס. סלימאן
- ש. פרלשטיין
- ש. שורש

מזומנים:

- חבר הכנסת ח. מגורי-כהן
- מר סילברסטון - משרד הפנים
- מר ד. רוזן - משרד הפנים
- מר אפרתי - משרד הפנים
- מר איש-שלום - עיריית ירושלים
- מר מראש - עיריית ירושלים
- מר לייבנביץ - מהנדס העיר, ירושלים

סדר-היום:

מצבם של מפוני הבתים הרעועים בירושלים
ובסקומות אחרים (הצעה לטה"י של ח"כ
ח. מגורי-כהן)

= = =

היו"ר י. ריפתין:

פותח את הישיבה.

ב-8 באפריל הציע ח"כ מגורי-כהן הצעה לטה"י בכנסת בדבר מצבם של מפוני הבתים הרעועים בירושלים ובסקומות אחרים. שר הפנים בתשובתו אמר שהוא תומך בהצעה להעביר את העניין לוועדת הפנים, והציע שהוועדה תראה את התכנית המפורטת שהוכנה ע"י משרד הפנים, ואולי גם תשפר אותה, ואז אפשר יהיה לקבוע אם להחזיר את הדיון לכנסת או לגשת בחלקים מסויימים ישירות לביצוע התכנית.

מר סילברסטון:

בעקבות האסון הטראגי שאירע בנובמבר 1955 בירושלים מינה שר הפנים ועדה בין-משרדית שחבריה היו מר רוזן ממשרד הפנים, מר אפרתי מאגף התכנון, מר גלס ממשרד הסטפטים ואנוכי. חקרנו את הבעיה יסודית, הזמנו נציגים של כמה וכמה מוסדות ציבוריים בנוגעים בדבר: את רשות הפיתוח, מהנדסי הערים בהן קיימת הבעיה, נציגי בעלי-הבתים וכו'. נתבקשנו להציע הצעות מעשיות לפתרון הבעיה בכללה, ולא רק לגבי ירושלים.

הבעיה שהוועדה ראתה לפנייה היו חמס:

תפקידה הציבורי של הרשות המקומית לפתרון הבעיה, וכן הסמכויות שיש לה ואלו שיש לחת לה למען אפשר פתרון; הבעיה החשובה והקשה ביותר - מציאת מקורות המימון לתיקון או להריסת המבנים המסוכנים, וכן מתן מחסה ארעי למפונים ושיכון אלטרנטיבי לדיירים ומפונים; חלוקת הנטל הכספי בין הנוגעים בדבר: בעלי-הבתים ובמידה ידועה הדיירים עצמם;

[Faint text at the bottom of the page, likely bleed-through or a footer.]

פר סילברסטון:

אחריותם הפלילית והאזרחית של הגורמים השונים המוסדרים דירות בבתים מסוכנים לאנשים שמצבם גרוע עוד יותר; ולבסוף: הצעדים הדרושים לייעול ומנגנון האחראי ברשויות המקומיות לטיפול במבנים מסוכנים.

מצאנו שהריכוזים העיקריים מבחינה

גיאוגרפית של הבתים המסוכנים בסדינה נמצאים בישובים ערביים לשעבר: לוד, רמלה, עכו, יפו, שטחים מסויימים של חיפה. נוסף על כך, גם בירושלים ובצפת יש מקומות כאלה, באזורים שנבנו לפי הסיטה הערבית בעבר. בישובים אחרים קיימת הבעיה בהיקף יותר מצומצם: תל-אביב, פתח-תקווה וכו'. שם הבעיה יותר הגדולה מאשר יסודית.

מצאנו שהבעיה העיקרית היא הבעיה

הכלכלית, אם כי הוראות החוק מפוצלות על פני כמה וכמה חוקים: פקודת בריאות העם 1940, פקודת העיריות, הוראות מסויימות בפקודת בנין ערים וכו', ואם כי רצוי לרכז כל זאת וגם להוסיף הוראות עליהן - הרי הבעיה אינה בכך אלא הבעיה היא כלכלית. מתוך עדויות הגורמים השונים מצאנו שאין הבדל גדול בין מצבם הכספי של דיירים במבנים כאלה לבין מצבם של בעלי-הבתים. בהרבה מקרים אין לא לדיירים ולא לבעלי-הבתים אפשרות לשקם בעצמם את הבנינים שאפשר היה לתקן אף. לשאת בהוצאות הגדולות של חיפוס אחר דירור אלטרנטיבי. בעל-הבית הגדול ביותר של מבנים כאלה הוא רשות הפיתוח, בעיקר במבנים שירש מהרכוש הערבי.

חיפסנו אפוא הסדר לבעיה הכלכלית.

מצאנו לנכון לקבוע יסודות להסדר: המלצנו שתיקבע אחריות מוחלטת של האפוטרופוס לנכסי נפקדים ורשות הפיתוח, כלומר: שתוטל אחריות על מנהל רשות הפיתוח ועל האחראים לנכסי נפקדים לתיקון מצבם של הבתים שאפשר עוד לתקן יסודית, וגם לעזור לאלה שיש לפנותם מן הבתים ולמצוא עבורם מחסה ארעי או קבוע. כן המלצנו שרשות הפיתוח תעודד מכירת מבנים רעועים כאלה בתנאים נוחים, אבל בתנאי שהבנינים ייחרסו אם אין אפשרות לתקנם, או יתוקנו.

רצינו לקבוע גם כעקרון שתובטח זכות

שיכון למפונים מהבתים המסוכנים, וכתבנו: "דין דייר הנמצא במבנה מסוכן שנועד להריסה, והוא בעל מיעוט אמצעים, יהיה כדין עולה ביחס לזכות לקבל שיכון בטוח או בטוחות הנחתך ע"י הממשלה". כן הצענו להטיל על הממשלה לשריין מספר מסויימים של דירות בשיכונים הנבנים על-ידיה או נתמכים על-ידיה למפונים אלה, באמצעות הרשויות המקומיות.

המלצנו להטיל אחריות מלאה על הרשויות

המקומיות להבטחת הריסתם או תיקונם של מבנים מסוכנים, וכן לספק שיכון חלופי למפונים. ראינו שאין כל ריאליות בהטלת אחריות זו אלא אם כן יקויים תנאי יסודיים: שיועמדו לרשות הרשויות המקומיות אמצעים כספיים מתאימים מחוץ לתקציביהן. כן הוספנו שאחריות זו של הרשויות המקומיות לא תגרע מאחריות בעל-הבית או הדייר לפי החוק.

המלצנו גם להגדיר את תפקידיו וטיות

אחריותו האיטית של המהנדס העירוני או של הרשות המקומית לענין הטיפול במבנים מסוכנים.

אך התפקיד העיקרי שאמרנו להטיל על

הרשות המקומית: ביצוע סקר מבנים וקיום סקר כזה במצב מעודכן. טרת הסקר: למיין את הבתים ברשויות המקומיות לארבעה סוגים: (1) סוג יציב; (2) מבנים העלולים להיות מכנה בתקופה מסויימת שאפשר לראותה מראש; (3) מבנים שהם כבר מסוכנים וטעונים תיקון והרחקת הסכנה; (4) בתים מאותו סוג מבחינת סידת הסכנה, אלא שאין פתרון אלא בהריסתם המיידית.

טר סילברסטון:

קווי היסוד של ההסדר שאנו מציעים הם: בעקבות הסקר שהרשות המקומית תקיים, היא תחליט אם בית כלשהו טעון תיקון בעוד טועד אבל לאו דוקא באופן סיידרי, או שהוא טעון תיקון באופן סיידרי, או שהוא זקוק להריסה סיידרית אחרי פינוי הדיירים. בכל אחד מהקרים הללו, הצעד הראשון צריך להיות: להקפיד את מצב הטורים בבתי, לאסור כל החלפת דיירים באחתם בתי. במקרה שיש צורך בפינוי הדיירים באופן ארעי או קבוע, תדאג הרשות המקומית למתן סחסה ארעי למפונים. החטבונות הכספיים ייעשו אחר-כך. הוא הדין בטציאת שיכון חלוף קבוע. למטרה זו יסורייין אחוז ידוע של הסיכונים הנבנים.

במיטון התיקונים יותפנו סלוט הגורמים שהזכרתי: בעלי-הבתי, הדיירים והרשות המקומית. חלוקת הנטל תשקף גם בטצב דטי-הטפתח לגבי אותן דירות. הוועדה שלנו הפנתה את תשומת-לבה של הוועדה הציבורית לענין דטי הטפתח לבעיה זו.

גם במקרה של הריסה והצורך למצוא שיכון אלטרנטיבי תתעורר הבעיה של חלוקת הנטל הכספי לתשלום עבור הסיכון האלטרנטיבי. גם כאן בסופו של חשבון יש לחלק את ההוצאות בין הגורמים הנ"ל. לענין חלוקת ההוצאות הללו יש להכניס גם בורר. אנו מציעים שביה"ד לשכירות סכר טטפל בקביעת שכר הדירה והסורכב גם טטופט, טנציגי בעלי-הבתי ונציגי הדיירים, יהיה המוסד הטמתי גם לכך.

קבענו גם עקרונות מסוייטים לגבי חלוקה זו, אבל לא אכנס עכסיו לפרטים. טצד אחד קבענו לסטור על זכויותיו של דייר, וטצד שני לא להטיל נטל טאין לטאתו על בעלי-הבתי.

ולאחרונה: כשייקבע הדיור החלוף וההסתתפות ההדדית של הגורמים - תינתן טטכות לרשות המקומית להוציא את הדיירים גם בכוח אם לא ירצו לצאת טרצונם, על-טנת טאפשר יהיה לגשת לתיקון הטבנים או להריטתם. טאיפתנו היא כי ברגע שיוחלט שהטבנה טטוכן - יוצאו טטנו הדיירים סיד לדיור ארעי, וכל הויכוח יתנהל אחר-כך. אנו קובעים גם את האחריות הפלילית לגורמים הטונים אם לא טילאו את חובתם, גם אם בעל-הבית או הדייר לא הודיעו סיד לרשות המקומית כטנתגלה להם שהבית רעוע. כעבירה טיחשב גם אם דייר יטטור דירתו לאתר לאמר שנקבע שהדירה בטצב טטוכן. גם בעל-הבית וגם טקבל הדירה יטותפו בטחריות זו.

אנו מציעים גם להוסיף הוראות מסוייטות בחוק העוסק באחריות האזרחית לגבי טקרי רטלנות וחוסר זהירות. כטפיים העובדים בין הגורמים בדירה שחליפת הדיירים בה הוקפאה - גם זהו ענין של עבירה אזרחית.

טר רונן:

טר הפנים טטך את ידיו על הטלצות הוועדה טעבדה בטטך טנה טלטה. בדעתו להביא את הענין גם בפני הטטטלה, וטח"כ כהצעת חוק. הבעיה העיקרית היא למצוא טקורות הכנטה. את הכתובת הציבורית לכך טצאנו ברשות המקומית. היא טיטט באחריות ציבורית ופלילית, אבל אי-טאפשר להטיל עליה את העוטט הכספי. עם רטות הפיתוח עדיין לא באנו בטגע, ואנו טתכוונים לעטות זאת בקרוב.

טאחר טכוונת טר הפנים לא היתה לצטצם את הדיון להצעה לטה"י של ח"כ טגורי-כהן בלבד, הרי גם את הדו"ח שלנו בטציאת לכם בטלוואו, על הבעיה כולה. אטר לחוקי עזר - טטז קום הטדינה לא הותקן אף חוק עזר אחד על יטוד החוקים הקייטים טאינם פותרים טום דבר.

הסקום היחיד בו נעטה טטנו רטטי הוא לוד. טט קייטת טחנה, טכוונת עוני, בה יש 240 טטפחות. היה הכרח מייד לחרוט את הטכוונה כטעט כולה. טתוך 240 הטטפחות כטר ניתן שיכון ל-44, ונטצאות כעת עוד 80 יחידות בטלב-האחרון של בניה. התנאי היה טאותם בתי של דייריהם ניתן שיכון חלוף - ייהרטו.

ועדת הפנים - 28.5.57

טר אפרת:

בדקנו את כשרו של המנגנון של רשות מקומית לטפל בטבנים מסוכנים מטחי בחינות (א) לגלות את הסכנה; (ב) לאחוז באמצעים סיידיים. מנגנון ההגלשה של רשות מקומית בדרך-כלל אינו מספיק, כי המצב החוקי אינו מאפשר פעולה דראסטית של הוצאת אנשים בכוח, ולא רישום סדיר.

טר איש-שלום:

יש לזכור בכל הפרשה הזאת את האטמפט החברתי של הבעיה, נוסף לצד הפרקטי שלה.

ברצוני למסוד כמה פרטים על מצב אזורי ההריסה והעוני בירושלים, לפי סקר שנעשה ע"י הלשכה המחוזית לתכנון גרים באזורי עוני והריסה - 16,100 נפש, בתוך 1428 בתים המהווים 5377 חדרים. מצבם של הבנינים הללו: סך-הכל 34 מהבתים הללו הם במצב שהוגדר כ"טוב". 96 הם במצב "מטיע-רצון". 436 - ניתנים לתיקון ו-865 אינם ניתנים לתיקון וצריך להרוס אותם, בבתים אלה גרים כ-8,000 נפש. בין 865 הבתים הללו אנו טבחינים בין בנינים שהם מסוכנים ויש להרוס אותם מיד - 318 בספר - ובין בתים אחרים. בבתים אלו גרות כ-300 משפחות. מספר החדרים בירושלים בסך-הכל - אם לעשות השוואה - הוא כ-70 אלף. כלומר: אחוז הבתים שיש להרוס אותם הוא די ניכר, כ-4%.

ח. לנדאו:

הבתים שצריך להרוס אותם עכשיו אם כי אינם מהווים כרגע סכנה מסכית - כמה זמן יעבור עד שיגיעו למצב של סכנה מסכית?

טר איש-שלום:

יש בעיה תחוקתית: החוקים הקיימים אינם מאפשרים לרשויות המקומיות לפעול בדחיפות ההכרחית. בענין זה העלתה עיריית ירושלים כמה וכמה הצעות לתיקון פקודת העיריות: אפשרות לדרוש ביצוע תיקונים ולא רק הריסה. כי טאות רבות של בתים הופכים להיות מסוכנים פשוט שאין מתקנים אותם גם כשאפשר לעשות זאת. לדעתנו יש לאפשר לרשות המקומית לבצע על חשבון בעלי-הבתים לתיקונים להסרת הסכנה המיידית, מה שהחוק הקיים אינו מאפשר כרגע אפשרות כזו, וכן להטיל את חובת הסרת הסכנה על הדייר ועל המחזיק במקרה שבעל-הבית נמצא בחו"ל. אנו מבקשים אפשרות עבור הדייר להוציא כספים אלה ולאפשר לו לקבל אותם אחר-כך בחזרה טבעל-הבית. אנו מציעים גם שאם בעל-הבית לא ימלא אחר הוראות החוק הקיים ויוגש נגדו מספט פלילי - יש לתקן את הפקודה ולהגדיל את הקנס, עד 5,000 לירות או יותר. אנו מציעים גם אפשרות לא רק לדרוש הריסת בנינים אלא גם בניה מחדש של חלק מהבנין: מטבח, חדר-סדרגות או כדומה. כי למעשה בעלי-בתים רבים, לאחר שהורטים חלק מן הבנין, אינם בונים אותו מחדש וטובעים שהדייר אפשרות לחזור לבנין.

יש בעיה של תשלום פיצויים או דמי-

ספתח. לאחר שמוציאים את הדיירים והורטים את הבנין, מקבל המגרש לפעמים ערך הרבה יותר גבוה. יוצא שאנשים שגרו עשרות שנים בדירה, יצאו בחוסר-כל. כאן מוכרחים להבטיח בדרך החוק את זכותם של אלה לפי קנה-מידה מסויים.

עמדת עיריית ירושלים היא שחלוקת

האחריות, כפי שבאה לידי ביטוי בהצעות הוועדה של משרד הפנים, היא למעלה מיכולתה של הרשות המקומית. זוהי בעיה שלכתיבת סדרגה ראשונה.

שתי דרכים קונסטרוקטיביות אנו רואים:

ראשית - תכנון שיכונים מיוחדים לאלה הגרים בבנינים מסוכנים. כי באזורים אלה גרה השכבה החלשה ביותר מבחינה כלכלית. התחלנו בתכנון בניית אלף יחידות דיור לשלוש שנים לסוגי-אנשים אלה, והוקצב לכך סכום של טיליון לירות, סעיף מיוחד בתקציב העירייה. אבל זאת איננה יכולה להיות פעולה חד-פעמית. יש צורך לעשות ריקונסטרוקציה של חלק גדול של העיר, כיוון שחלק גדול של הבתים הללו נמצא במרכז העיר.

שנית, נוסף לכך יש הבעיה של שיכון

זמני. עיריית ירושלים מחזיקה 70-80 משפחות זה חמשה חדשים בנתי-סלון, כי היה הכרח להוציאם מבתיהם. זה אינו יכול להיות פתרון.

סר אי-ט-טלום:

פנינו בשעתו לשר הפנים לשם יצירת קרן הלוואות כדי לאפשר לאנשים אלה הסוחרים לצאת מהבתים לעשות זאת. כי לפעמים באים להוציאם מהבתים באמצע הלילה, ואנשים אלה זקוקים לעידוד.

בירושלים רשות הפיתוח איננה הגורם המרכזי בבנינים הללו. אבל יש מקומות שם הבעלות היא בידי רשות הפיתוח, ובדרך שגם היא חייבת לטלא את תפקידה.

סר לייבוביץ:

מאז הסקר האחרון שנעשה לפני כמה שנים הודע המצב בהרבה. רוב הבתים הם בתים ישנים ואי-אפשר לבדוק מבחוץ אם הבית מסוכן או לא, כי לפני שנים היתה הבניה בצורה שמבחוץ היו בונים אבן, ובפנים היו סטלאים סילוי שאיבדו מחזיק מעמד. אלפיים תיקים כאלה יש אצלנו. ב-57/1956 סיפלנו ב-807 תיקים של תלונות שהגיעו אלינו. מתוך מספר זה מצאנו ש-337 בתים הם בזקת טכנה. גבתים אלה ביצענו תיקונים קלים שונים, אבל אין אנו יודעים מה עלול לקרות בכל רגע. לבתים אלה אין תקנה, ואנו תומכים בהם בעצים וכו' רק באופן זמני. גם התקרות של הבתים הללו עשויות ספסים הנרקבים, וגם זאת אי-אפשר לראות מבחוץ.

ש. פרלשטיין:

מה בקשר לרשות הפיתוח? עד כמה שידוע לי, רשות הפיתוח אינה עוזרת לתקן את המבנים שלה. מהי עמדת משרד הפנים לגבי רשות הפיתוח הנוהגת כבעל-בית אך מתעלמת טכל החובות של בעל-בית?

ח. מגורי-כהן:

אמנם הצעתי הועלתה בכנסת רק בחודש אפריל, אבל היא מתגלגלת בין ההצעות השונות זה למעלה משנה. העליתי אותה מתוך כך שנפגשתי באנשים שדורשים מהם לפנות את הבתים מבלי לתת להם תמורה. הבעיה שהם מעוררים איננה זו שחייבתם, בתונים בטכנה, אלא שרוצים לפנות אותם מבתיים. יש מקומות בהם העיריה לוחצת על הדיירים לצאת ע"י הריסת חלק מן הבית כמו חדרי הסירות. המקום היחיד בו ניגשו באמת לפתרון ממשי הוא לוד. נכון שבמרבית המקרים גם בעל-הבית וגם הדייר הם קבצנים, ואי-אפשר לעשות זאת רק בחוק.

בעל-הבית הגדול ביותר הוא רשות הפיתוח. את הכסף שמקבלת רשות הפיתוח היא חייבת להקדיש קודם-כל לדברים כאלה של תיקונים והצלת הדיירים מסכנת-חיים מסכ. למטרה זו צריך אולי גם להחיש את מכירת הרכוש של רשות הפיתוח, כדי להקדיש את כל ההכנסות לזה. ע"י חוקים וגדירת פרצות אינבי חושב שאפשר יהיה לפתור את הבעיה. לא ייתכן שרשות הפיתוח תסאר בעל-בית המקבל רק את דמי הדירה ותו לא. היא צריכה להיות גוף חי המטפל בדברים. כיום אני יודע מקרים שאין מכירים בהוצאה של דייר שהוא מוציא מכיסו ודורש אח"כ שרשות הפיתוח תחזיר לו. ובתים שאין נעשה בהם בדק-בית באופן סתמי, הולכים ונהבטים. הסקר של פולק שנעשה בשעתו מראה שיש 4845 מבנים העומדים בפני טכנה מיידית. והסקר הזה התחיל ב-1950. מאז ועד היום המצב נעשה גרוע פי כמה.

לא הטשתכנים ולא העיריות צריכים לפתור את הבעיה, ולא הצעת חוק שתיצור רק המטרדות, אלא רשות הפיתוח מכספי ההכנסה שלה או מכירת הרכוש היא הצריכה לעשות זאת.

ח. לנדאן:

הייתי מבקש שנקבל תמונה ברורה על פרטיה מן המצב בכל הארץ. היום שמענו על ירושלים, אבל ייתכן שיש מקומות שחומרתם לא פחותה. הוועדה הזאת חייבת לדעת מהו מספר המבנים בכל מקום בארץ שהריסתם הכרחית באופן מידי, וכן מהו התהליך לבני גבור הסכנה במבנים אלה תוך חמש השנים הבאות. כי הרי במבנים כאלה יש תהליך של התפתחות הסכנה. יש בארץ זלזול רב בבעיה זו, ויש לשים סדר להתפשטות הסכנה, ואם לא תכנון לזמן ארוך יותר - לפחות לטווח של חמש שנים צריך לתכנן בטוח זה.

ח. לנדאו:

לגבי רשות הפיתוח הפתרון חייב להיות פשוט, גם אם ביצועו אינו קל. שם הסטסלה היא הבעל והפתרון צריך להיות מטלכתי. הדרך היחידה לגבי רשות הפיתוח היא: פינוי מידי של הבתים שצריך להרוס אותם, ותיקון הניתן לתיקון. אינני חושב שטובם של דיירים אלה צריך להיות גרוע מזה של עולים חדשים, בפרט סרביתם הם עולים חדשים בעצמם.

המצב שונה לחלוטין והסדר יותר בטובים שהם בבעלות פרטית. מדברים על כך ש"צריך לחייב את בעל-הבית לעשות זאת או אחרת. אצלנו בארץ ההכנסה מבתי איננה רנטבילית ואיננה מאפשרת לבעלי-הבתים להשקיע את הכנסתם בסיפור הבתים, בפרט בגבינות סהוג שעליו מדובר, מה גם שבעל-הבית בבתי אלה אינו אחד אלא שותפות של יורשים. בבתי אלה צריך לראות קודם-כל את הדיירים הנמצאים בסכנה. בבתי שצריך להרוס לא צריך להתחשב בשום גורם אחר, אלא קודם כל צריך להוציא את הדיירים ולסנוע סכנת-חיים. אחר-כך בא הצעד הבא: סצינת תחליף לבתים הללו. נכון אמנם שבעל-הבית מקבל תמורת הבית ההרוס פגרש פנוי. אבל הריסת הבית עולה כסף, ופינוי הסגרש גם הוא עולה לא מעט. אם יוערך אחר-כך שבעל-הבית זכה בצבט העולה בשווי על הנכס הקודם ההרוס - אולי צריך יהיה באמת לשקול השתתפות ברווח. אבל כל הענין הזה הוא בעל ערך פעוט בכל סבך הבעיות.

בסמעה כאן הצעה בדבר קרן להלוואות לספונים. הכוונה כנראה לעזור להם להיכנס לדירות שכורות. ראשית כל צריך לציין בחוק שמושכר כזה אשר מפונה מפאת הסכנה - מסור לבעל-הבית להשכירו שנית, זהו נכס מת. ייתכן שלחלק מן הדיירים הללו תהיה הקרן הזאת פתרון, אבל לא לכולם. כי בוודאי יהיו כאלה שיחשבו שמוטב להם לשבת בבתי הסמוכנים עד הרגע האחרון, כשבלא-הכי יקבלו שיכון חלופי, ולא להסתבך בהלוואות מן הקרן. גם על כך צריך לסצוא תשובה.

יש בתים בהם לא צריך להרוס את הבית כולו, אלא יש להרוס או לתקן חלק מסנו: מרפסת, חדר-סדרגות או כדומה. גם זוהי הוצאה עצומה. כל הקנסות - גם של 5,000 לירות - לא יעזרו. נוסף לכך, האם צודק יהיה לדרוש אלפי לירות לתיקונים טבעל-בית שאין לו הכנסה טביתו המושכר? והרי יש בתים רבים כאלה.

אפשר, לדעתי, ללכת בשני כוונים לסם סצינת פתרון, כי קשה להבחין בין בעל-בית שיש לו הכנסה טביתו ובין בעל-בית שאין לו הכנסה. לגבי הבתים הישנים - אני סציע שהדין בהם יהיה כדין בנית מקלטים בארץ: סני הצדדים ססתתפים, והסטסלה תעמיד לרשותם הלוואות ללא ריבית ולזמן מסוסך לסדי.

ד. הכהן:

כיצד הגיע הנושא הזה לדיון בוועדה? - סר הפנים הציע להעביר זאת לוועדה, וכך דחק את כל הענין הצידה. אם הבעיה היא באמת רצינית בעיני הסר - צריך היה להופיע כאן ולהביא לפנינו הצעת חוק, ואין הוועדה צריכה להיכנס לדיון שאינו טוביל לסום מקום. יש בסרכז העיר שכונות "Slums" כאלו שכל הכסף נסצא בתוכן, ואין כל צורך ב"טלכתיות" כאן, הדיירים יכולים לעשות זאת בעצמם. לדעתי אין הוועדה יכולה לדון עכסיו בענין, אלא לחכות עד שגוף כלשהו - הרשות המקוטית באמצעות חוקי-עזר או הסטסלה באמצעות חוק - יציעו פתרון סססי לבעיה.

נוסף לכך, אינני נבהל מחומרת הבעיה מבחינת סספים, אם סשווים זאת למקומות אחרים בעולם. אינני נבהל מתיאורים של בתים רעועים או הרוסים. אני נבהל יותר מתנאים סניטריים השוררים בבתי כאלה. כי עד כמה שאני יודע, מספר האנשים שנהרגו מספולות של בתים מסוכנים כאלה איננו עולה על הססוצע. (סר רונן: עשרות). לא עשרות. מוטב שתדאגו לבתים החדשים הנבנים כיום, כדי שלא ייסנו מקרים כמו שקרה גביהח'ר יזרם ברוטטה שהגג התמוטט תוך כדי בניה תחת ספולת של שלג בן יום אחד, ואל תדאגו לבתים אלה שנבנו לפני עשרות שנים כסידעו כיצד לבנות.

ד. הכהן:

סר איט-סלוט דיבר על פתרונות מוצעים.
מה פירוש הדבר שבעל-הבית יהיה חייב לקון? האם הכוונה היא לבעל-הבית
של הבתים הישנים ששכר הדירה שהוא מקבל איננו שווה מאומה? מה פירוש
"הרשות תבצע על חשבון בעל-הבית"? מפי הגבנה זאת? מבעל-בית שלאחר
תיקון החוק יקבל 7 לירות בעד דירה? ואתה יודע כמה עולים היום
תיקונים. כל אלו הן עצות שלא יטייעו למטרה שאתה רוצה בה. או האם
אתה באמת חושב שהגדלת הקנסות היא שתציל את המצב?

כל אלו הן דוגמאות לכך שאין אנו מוכנים
כיום לדיון כזה. אני רוצה מהרשויות המקומיות או משרד הפנים הצעת
חוק שתוננו על שולחן הכנסת, חוק שיכלול פרטים מחושבים ולא חזאי-
רעיונות. אני רוצה סקר של המצב בכל הארץ, לא רק בירושלים, סקר בערים
הסונות ובכפרים הערביים - כפי שהצעתי פעם - כדי שיחייבו לעשות
טורניזציה בעיריות. רק אז נוכל לדון בעניין.

היור' י. ריפתין:

לפני זמן מה התקיים בכנסת דיון, בעקבות
הרצאתו של סר הפנים, בשאלת בנין ערים.
בעקבות הדיון, ובעקבות הצעה למה"י של ח"כ סגור-כהן, החליטה הכנסת
להעביר את הדיון לוועדת הפנים, ומכאן שעל הוועדה חובה להגיש לכנסת
מסקנות. הסר גם אמר: בדבריו בכנסת שדעת הממשלה היא שהוועדה צריכה
לחזק את ידיה של הוועדה הבינמטרית שחקרה בדבר והגיעה למסקנות
מסוימות, ואולי גם נכבדים שיפורים או נתקן את מסקנותיה של אותה
ועדה. כלומר: הסר רואה בוועדה שלנו גורם סדרבן לפעולה בעניין זה.

גם אני רואה, תשיבות בדיון שנערך כאן.
הקוטי הוא שאין זו רק שאלה של חוק, אם כי שאלה של ריכוז הוראות
הנמצאות בחוקים שונים. אבל הבעיה העיקרית היא של כסף ושיכון חלופי.
אחת ההמלצות של הוועדה הבינמטרית היתה שחלק מסויים של הסיכונים
הנכבדים לעולים חדשים יסורייין למטרה זו. בשאלה זו עלינו לדבר באופן
יותר מסוי ולהתרחק מהכללות.

אבקש משרד הפנים להמציא לחברי הוועדה
את הדו"ח של הוועדה הבינמטרית, וכן כל חומר נוסף שיש בו תיאור
אקטואלי של המצב, לפני שנוכל לגבש מסקנות. נוסף לכך אני מבקש מחברי
הוועדה שיש להם הצעות למסקנות - להגיש אותן בכתב עוד לפני הישיבה
הקרובה של הוועדה. בכוננתי אני להציע מסקנות שיש בהן טעום תמיכה
בעקרונות שהציג לפנינו סר סילברסטון.

ח. סגור-כהן:

היות והבעיה היא כלל-ארצית, הייתי מבקש
להזמין לוועדה - לפני שנקבל מסקנות - גם
את מהנדסי עיריית ת"א, חיפה ואולי גם רמלה ולוד. כי ייתכן שיש גם
להם הצעות לפתרונות, לא רק לעיריית ירושלים.

היור' י. ריפתין:

תפקידו של משרד הפנים להביא לנו תיאור
כולל של המצב, והוא מגיש לנו את הדו"ח שלו
על סמך חקירה שעשה בכל מקום ומקום.

ח. לנדאו:

הרושם שלי הוא שהדברים שהושמעו כאן היום הם
רק התחלה של בירור מקיף של החומר, ואני מציע
אפוא להניח על שולחן הכנסת רק מסקנות ביניים.

ד. הכהן:

אני מציע לסכם שוועדת הפנים, לאחר שהשאלה
הועברה אליה ושמעה על העניינים מפי באי-
כוח משרד הפנים - מציעה לשר הפנים להביא לפני הכנסת חוק שיהיה בו
כדי להביא לתיקון. כל רשות מקומית תמצא לה אח"כ דרכים להגשים את
החוק לפי מצבה-היא. אין איש חולק על כך שהבעיה אמנם קיימת. שמיעת
סקירות נוטפות מהמקומות השונים לא תעזור לפתרון.

היור' י. ריפתין:

נראה שע"י מסקנות שלה יכולה הכנסת לדרבן
את פעולת משרד הפנים וגם ליצור הלך-רוח
ואוירה מתאימים לקידום העניין. אני חוזר ומבקש להגיש לי בכתב את ההצעות.

סר סילברסטון:

כבר הודעת שלפי הוראות שר הפנים אנו מכינים הצעת חוק המטפלת בבעיה זו. ברור שהחוק כשלעצמו לא יוכל לפתור את בעיית השיכון והבעיה הכספית בכלל, אבל החוק יפתור מה שכל חוק יכול לפתור.

משרד הפנים ישמח להטציא לחברי הוועדה את הדו"ח של הוועדה הבינמשרדית. יש בו יותר שיכולתי לסקור כאן, כולל תשובות על מרבית השאלות שנשאלו.

סר ג'יי-שלום:

לדבריו של ח"כ דוד הכהן בדבר הגב שהתמוטט בביהח"ר יזרם: - עיריית ירושלים מינתה ועמ חקירה בראשותו של הפרופסור לסנר מהטכניון. נתקבל כבר הדו"ח של הוועדה הזאת, ובדו"ח אין כל רמז לכך שלעיריית ירושלים יש אחריות כלשהי לאסון.

היו"ר י. ריפתין:

הייתי מבקש באמת שנקבל את הדו"ח של אותה ועדת חקירה, ואולי אף נקשים בירור בשאלה זו.

סר אפרתי:

בדין-וחשבון של הוועדה הבינמשרדית שיופצא לכם נמצאים גם הדו"חות של מהנדסי הערים הסובות, וגם העדות של נציג רשות הפיתוח.

הייתי רוצה להפריד בין הטיפול במסכנות עוני, בבעיות סוציאליות בכלל, ובין הטיפול בבנינים רעועים. הדו"ח של פולק שהוזכר כאן הוא סקר על הבעיה הראשונה בכללותה.

אשר לרשות הפיתוח - המחלקה הסכנית שלה היא המטפלת בבנינים מסוכנים, בתיקונים ובשיקום. גם מבחינה מסחרית הם מחליטים לפעמים להרוס שטח אחד ולהקים במקומו מבנים חדשים. בתקציב רשות הפיתוח השנה יש סעיף בן 350 אלף לירות לפינוי, הריסה וטיפול בבנינים, כולל סקר, בדיקה והחזקת המגבון הסכני. זהו סכום אפסי לעומת היקף הבעיה, בעיקר בהתחשב בטיב המוצע של בניני רשות הפיתוח. נכון גם מצורת החזקת הבנינים שלהם אינה מבטיחה שהם לא יתערערו הזמן קרוב. מצד שני יש לקחת בחשבון שפינוי איננו דבר מספיק כשלעצמו, אם אין הוא מלווה הריסה, דבר המהווה הוצאה נכבדה ורצינית. לכן הכנסנו בהצעתנו את רשות הפיתוח במקום מיוחד במינו: שפנונו אותה כסוג מיוחד המלווה לרשות מקומית. בדו"ח שלנו אנו עומדים בעיקר על מניעת סכנות פיזיות. כל חלוקת הכספים, הפעולה התחיקתית וכו', היא שניה במעלה. הפעולה הראשונה היא פינוי, וזאת אפשר היה להטיל על גופי ציבורי בלבד: הרשות המקומית או רשות הפיתוח שיש להן מנגנון טכני. בהזדמנות זו הייתי רוצה לציין לטוב את עיריית חיפה, בעיקר המחלקה לפיקוח והצד האדמיניסטרטיבי.

סר רוזן:

הייתי מציע שיחד עם הדו"ח שנמצא לוועדה - נבקש את עיריית ירושלים שתטציא לכם את הדו"ח של ועדה של העירייה שחקרה בדבר, דו"ח שעליו מבוסס הדו"ח שלנו. שר הפנים יקדם בברכה כל דיון בוועדת הפנים גם לפני שתוגש הצעת חוק. אין קשיים להגשת הצעת חוק בקרוב, אבל אין זה כל-כך טעני מאחר שהבעיה העיקרית היא המימון. בדו"ח של עיריית ירושלים מופיעה קרן ציבורית למפונים. בדו"ח שלנו לקחנו חלק מההצעות של ועדת עיריית ירושלים. את בעיית הקרן לא תוכל הכנסת לפתור ע"י הצעת חוק. ייתכן שטוים כך נאחד בהגשת הצעת החוק ולעומת זאת נקדים לה טו"ט עם האוצר לשריון הסכומים.

אין אנו יכולים לצוות על רשות הפיתוח להקדיש את כל הכנסותיה לענין זה. הצעת החוק תפתור במידת-מה את הבעיה ע"כ שתהיה המלצה להקפיא את המגורים בכמה סוגים שמינו. דבר זה כשלעצמו יביא לרגולציה מסויימת.

ברצוני שיהיה ברור לוועדה: עדיין אין סקר ערכני עד היום הזה. בהטלצות הוועדה מוזכר שארין להכין סקר חד-פעמי ולעדכן אותו בקביעות. זוהי עבודה גדולה וקשורה בהוצאה לא קטנה.

סר רוזן:

בענין השיכון החלוף הנגזר בפירוש בדו"ח: דין טפונה כדין עולה לשיכון. אין הכוונה להקים שיכון מיוחד למפונים, אלא שאחוז סטטיים של השיכונים של הטטלה יופרט להם.

לאחר קבלת הדו"ח אולי כדאי יהיה באמת לקיים דיון, ואולי גם לקבל הסלצות-ביניים.

סר איש-סלום: ההצעות שהבאתי כאן בפניכם מבוססות על דו"ח של ועדה פנימית של עיריית ירושלים. כטובן

שאנו יודעים שבתחילה לא יימצא הפתרון היחיד, אבל לדעתנו אין פתרון אחד. אנו יודעים מהו מצבו של בעל-בית כזה, ואולי בכלול בהסלצות גם קרן הלוואות לבעלי-הבתים.

קיימת תופעה שבבנינים המסוככים ביותר - גם כשמתפנות דירות, הן נתפסות מיד ע"י אחרים והיוצאים מקבלים עבורן דמי ספתח. רציתי להדגיש את העבירה הפלילית שבכך.

יש מספר הסלצות בדו"ח של העיריה וגם של משרד הפנים שאינן קשורות בתחיקה. אולי כדאי היה לדון בהסלצות אלו בנפרד. ברצון אמציא לחברי הוועדה את הדו"ח של ועדת החקירה הפנימית של עיריית ירושלים בענין זה.

מכספי

סר רוזן: רציתי עוד לציין ס-213 אלה לירות/האמיסה

שהוצאה ע"י המטטלה אושר ע"י משרד הפנים לעיריית ירושלים לטובת שיכון למפונים.

סר סילברסטון: מהסלצות הוועדה תיווכחו לדעת שההסדר המוצע

הוא בהחלט הסדר ממלכתי. בטירה שהדברים דורשים פתרון בחוק - יהיה חוק הדורש הסדרים אחדים, אם כי הפעולה הפיזית של הפינני, ההריסה וכו', תיעשה באמצעות הרשויות המקומיות בכל מקום בנפרד. הקרן המוצעת מבטיח שההסדר יהיה ממלכתי, גם ביה"ד לשכירות הוא מוסד ממלכתי והוא יהיה הבורר בענינים של חלוקת העומס בין הגורמים השונים.